

**BOLALARDA NAFAS YO‘LLARI INFEKSIYALARI: SABABLARI,
DAVOLASH VA OLDINI OLISH**

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

davolash ishi yo'nalishi 4 - kurs talabasi

Karimjonova Mashhura

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bolalarda uchraydigan nafas yo‘llari infeksiyalarining asosiy sabablari, ularning klinik kechishi, davolash prinsiplari hamda oldini olish choralari haqida so‘z yuritiladi. Nafas yo‘llari infeksiyalari bolalar orasida eng ko‘p uchraydigan kasalliklardan biri bo‘lib, ularning immun tizimi yetarli darajada shakllanmaganligi bilan izohlanadi. Tadqiqotda virusli va bakterial etiologiyali infeksiyalarning farqlari, simptomlari, zamonaviy davolash usullari hamda profilaktika choralarining tibbiy ahamiyati tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *bolalar kasalliklari, nafas yo‘llari infeksiyasi, immunitet, virus, bakteriya, profilaktika, pediatriya.*

Bolalarda nafas yo‘llari infeksiyalari (NYI) pediatriya sohasidagi eng keng tarqalgan kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma’lumotlariga ko‘ra, har yili 5 yoshgacha bo‘lgan bolalarning 60–70 foizi kamida bir marotaba o‘tkir nafas yo‘llari infeksiyasiga chalinadi. Ushbu kasalliklar orasida gripp, paragripp, rinovirus, adenovirus va respirator-sinsitial viruslar yetakchi o‘rinni egallaydi. Bolalar immun tizimi to‘liq shakllanmaganligi sababli, ularning organizmi virus va bakteriyalarga nisbatan sezuvchan bo‘ladi. Shu boisdan, nafas yo‘llari infeksiyalari bolalik davrida tez-tez uchrab, o‘z vaqtida davolanmasa, pnevmoniya yoki bronxit kabi og‘ir asoratlar keltirib chiqarishi mumkin.

Etiologiyasi va sabablari Bolalarda nafas yo‘llari infeksiyalarining asosiy sabablari quyidagilardan iborat: Viruslar: gripp virusi, paragripp, adenovirus, koronavirus, rinovirus va boshqalar; Bakteriyalar: Streptococcus pneumoniae, Haemophilus influenzae, Staphylococcus aureus; Atrof-muhit omillari: sovuq ob-havo, chang, allergenlar, passiv chekish; Immunitet zaifligi: yetarli darajada

ovqatlanmaslik, vitamin yetishmovchiligi, stress. Nafas yo'llari infeksiyalari ko'pincha yuqori nafas yo'llarida (burun, halqum, traxeya) boshlanadi va keyinchalik pastki yo'llarga (bronx, o'pka) tarqaladi. Kasallikning og'irligiga qarab, simptomlar turlicha bo'ladi: Isitma (38–39°C gacha); Burun bitishi va oqishi; Yo'tal (quruq yoki balg'amli); Tomoq og'rishi, ovozning xirilashi; Nafas olishda qiynalish, umumiy holsizlik. Kichik yoshdagi bolalarda nafas qisqaligi, ishtahaning yo'qolishi va bezovtalik eng asosiy belgilar hisoblanadi. Bolalarda NYI ni davolashda kompleks yondashuv muhim ahamiyatga ega: Virusli infeksiyalarda simptomatik davolash (isitma tushiruvchi, burun tomchilari, ko'p suyuqlik ichish); Bakterial infeksiyalarda antibiotik terapiya (amoksitsillin, azitromitsin, tsefalosporinlar); Immunomodulyatorlar (interferon preparatlari, vitamin C, D); Fizioterapiya usullari (inhalatsiya, burun yuvish, issiq kompresslar). Bolaga ortiqcha dori vositalarini bermaslik, davo jarayonini pediatr nazoratisiz o'tkazmaslik zarur. Oldini olish choralari; Profilaktika bolalar sog'lig'ini asrashda muhim o'rin tutadi: Bolani to'g'ri ovqatlantirish, vitaminlarga boy mahsulotlar iste'moli; Havo almashinuvi va namlikni me'yorda ushlab turish; Emlash (gripp, pnevmokokk, qizamiq, difteriya); Sovuq mavsumda issiq kiyinish va gigiyena qoidalariga amal qilish; Oilada passiv chekishni cheklash. JSST tavsiyalariga ko'ra, bolalarning sog'lom immun tizimini saqlash orqali o'tkir nafas yo'llari infeksiyalarining 40–60% hollari oldini olish mumkin.

Xulosa;

Bolalarda nafas yo'llari infeksiyalari sog'liq uchun eng ko'p xavf tug'diradigan holatlardan biridir. Ular ko'pincha yengil kechsa-da, ayrim hollarda og'ir asoratlar bilan yakunlanadi. Shu boisdan, erta tashxis, to'g'ri davolash va samarali profilaktika choralari nafaqat bolaning sog'lom o'sishi, balki butun jamiyatning sog'lom avlod sifatida shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) – Childhood Respiratory Infections: Global Report, 2023.

2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi – Bolalar kasalliklari bo'yicha klinik tavsiyalar, Toshkent, 2022.
3. Sh. Abdullayeva, M. Karimov. Pediatriyada yuqumli kasalliklar, Toshkent tibbiyot nashriyoti, 2021.
4. M. Akbarov. Virusologiya asoslari va bolalarda infeksiyalar, Tibbiyot olam nashriyoti, 2020.